

open educational system are the intellectual adaptive educational systems, the purpose of which is to create an adaptive educational environment of grown man, which is able to enable adult education.

Purpose. To analyze the main ideas of the development of the adaptive system of adult education as a modern global trend in foreign country for forecasting the possibility to use such experience in domestic systems of adult education.

Methods. Comparative method is used.

Results. Adaptive systems of adult education are highlighted in the paper. It is noted that the purpose of adaptive education is to create adaptive environment of teaching an adult which can provide opportunities for anticipatory adult education, development of mobile competent, creative person, who is able to adequately respond to dynamic life situations, to effectively solve problems and achieve a certain result. The content of education is defined as pedagogically adapted social experience. It is emphasized that education helps «to enter into life» and to adapt a person in it. But to be a specific adapter, education should be adapted to the realities of life, its needs, which is especially important in adult education. It is theoretically proved that while incorporation into educational processes for different categories of adults the necessity of adaptation arises: psychological (motivational), organizational-and-purposeful, content, technological, control-and-evolutional. It is investigated that the necessity of multilateral adaptation brought to life the concepts of «adaptive school» and «adaptive education». Basic functions, principles, technologies and factors of activization of educational-and-subjective activity of an adult are represented. It is emphasized that adaptive education allows not only to adapt the learning process to the student, but also to ensure active involvement of the subject of study to designing of adaptive educational environment, to develop individual educational route.

Originality. Specific features of adaptive education of the grown man as a subject of educational process there is an awareness of itself as independent personality. With the help of education the grown man must learn to work out the vitally important problems and arrive at concrete aims; aspiring to the self-education, self-government, directed education is a style of modern life.

Conclusion. On the basis of realizable analysis can assert that systems on the basis of which lies the principle of adaptive education are directed on the construction of individual educational strategies, provide the psychological correction of stereotype of action of personality, its thought, and mechanism of self-realization.

Functioning of the adaptive systems of adult education is foreseen by the use of ontological approach which requires presentation of information in a suitable for the automatic working form. On the basis of intellectual adaptive educational systems laid recommendation approach which foresees the successful choice of educational strategy on the basis of phase of designing and phase of recommendations.

Keywords: *adult education, adaptation, adaptive education, adaptive school, mobile competence, adapter, self-training, self-education, adaptive technology.*

УДК 378.112:347.211: 371.14

Ісаєнко О.В., здобувач Інституту педагогіки
НАПН України

СТАН ДОСЛІДЖЕНОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ В УМОВАХ РОЗВИНЕНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Проаналізовано стан дослідженості захисту прав науково-педагогічних працівників на об'єкти інтелектуальної власності як управлінської проблеми педагогічної науки і практики в умовах розвиненого інформаційного середовища. Обґрунтовано і доведено, що правовий захист громадян України в будь-якій галузі їхньої продуктивної діяльності наразі є одним із важливих напрямів діяльності держави, яка несе обов'язки щодо створення умов для повного здійснення громадянами

права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та трудової діяльності, реалізує програми навчання, підготовку кадрів відповідно до суспільних потреб. Акцентовано, що незважаючи на вживані заходи, управління правовим захистом науково-педагогічних працівників на об'єкти інтелектуальної власності, ще не повною мірою відповідає інтересам демократично-правового розвитку громадянського суспільства, а також не здійснюється на засадах людиноцентризму. Це зумовлює необхідність подальшого вдосконалення управлінських процесів у сфері захисту прав науково-педагогічних працівників закладів післядипломної педагогічної освіти на об'єкти інтелектуальної власності з урахуванням вимог сучасного етапу суспільно-економічного розвитку та засад розвитку теорії та методики управління освітою.

Ключові слова: захист прав, науково-педагогічні працівники, післядипломна педагогічна освіта, об'єкти інтелектуальної власності, інтелектуальний капітал, авторське право, управління, розвинене інформаційне середовище.

Постановка проблеми. Соціальні перетворення, що відбуваються в Україні, висувають нові завдання перед системою освіти та потребують упровадження в педагогічний процес вищих навчальних закладів нових технологій навчання, творчого використання результатів науково-педагогічних досліджень, подальшого професійного вдосконалення професійної діяльності науково-педагогічних працівників. На законодавчому рівні визначено пріоритетні напрями й основні шляхи реформування вищої освіти відповідно до потреб суспільства і держави, що відображено в Законах України «Про освіту» (1991), «Про вищу освіту» (2014), Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті (2002), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Педагогічній Конституції Європи, прийнятій на II Форумі ректорів педагогічних університетів європейського простору (2013), Постанові Верховної Ради України від 11.12.2014 р. № 26-VIII «Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України», Постанові КМУ «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій та Порядку розробки і подальшого супроводження Національної системи кваліфікацій» та інших документах.

Основною метою діяльності вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) є створення умов для розвитку особистості, забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих конкурентоздатних фахівцях. Стратегічним напрямом реформування освітньої галузі є формування сучасного кадрового потенціалу, педагога нової генерації, який здатний до реалізації освітньої політики держави. Результативність і ефективність нововведень залежить безпосередньо від системи їх запровадження та управління ними.

Нині особистісно орієнтована парадигма освіти визначає нові змістово-ціннісні орієнтири освітнього процесу. Увага суспільства звернена на важливість і актуальність максимального розкриття потенціалу кожної людини, підготовку її до саморозвитку, самовизначення та самореалізації. Головним принципом розвитку національної освіти є спрямованість на радикальне творче покращення сьогодення й задоволення нових, перш за все, творчих і духовних потреб кожної особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне обґрунтування, оцінювання стану та аналітичні процедури авторського дослідження ґрунтуються на аналізі чинного законодавства щодо функціонування педагогічних систем, практики застосування захисту прав інтелектуальної власності працівників освіти і загальних здобутках теорії держави і права, цивільної та адміністративно-правової наук, а також на працях вчених-юристів В. Авер'янова, О. Бандурки, Д. Бахраха, А. Васильєва, І. Голосніченка, В. Жукова, Р. Калюжного, Л. Ковалюка, В. Колпакова, А. Комзюка, Н. Матюхіної, О. Остапенка, О. Підпригори, А. Селіванова, О. Святоцького, Ю. Старилова, М. Тищенко та ін.

Вивчення наукового доробку І. Герчикової, В. Гончарова, І. Гончарової, М. Грачова, О. Кузьміна, В. Пономаренко, В. Рубахіна, О. Філіпова, а також оцінок

зарубіжних експертів (М. Альбер, Р. Дафт, С. Доннел, П. Друкер, М. Мескон, Д. Френсіс, Ф. Хедоурі та ін.) переконує, що в найближчі роки проблеми управління виникатимуть переважно у сфері роботи з кадрами.

Теоретико-методологічні засади розвитку сучасної педагогічної освіти, виховання полікультурності зумовлюють принципово нові вимоги до професійної діяльності працівників освітньої галузі, зокрема науково-педагогічних працівників ВНЗ, діяльність яких пов'язана з фаховою поліфункціональністю, багатопредметністю, розгалуженістю інтелектуально-творчої й емоційно-комунікативної сфери, високим рівнем діалогічності й референтності професійних відносин, духовно-моральною насиченістю змісту освіти. Соціальна зумовленість проблеми формування професійно-компетентнісного типу особистості, її фахового рівня як важливої передумови оновлення у сфері педагогічної освіти, виділення професійно і соціально значущих особистісних характеристик потребує переосмислення результатів її професійної діяльності, зокрема інтелектуальної, а також надійного правового захисту результатів такої діяльності.

Мета статті полягає в аналізі стану дослідженості захисту прав науково-педагогічних працівників на об'єкти інтелектуальної власності як управлінської проблеми педагогічної науки і практики в умовах розвиненого інформаційного середовища.

Виклад основного матеріалу. Головним чинником розвитку в ХХІ столітті стає накопичення не матеріальних благ, а знань, досвіду, умінь, інтелектуального потенціалу. Це все разом і утворює людський капітал. Нині частка людського капіталу в розвинених країнах становить дві третини національного багатства (США – майже 78%, у країнах Західної Європи, в Україні – близько 25%).

Наразі в Україні роль і значення інтелектуальної власності (далі – ІВ) інтенсивно зростає. Суспільство приходить до розуміння відомого висновку: така власність є найбільш цінним капіталом людства, виступає при цьому об'єктом суспільно-цивільного обігу. У міру істотного підвищення значення інтелектуальної діяльності (далі – ІД), особливо її результатів, для соціально-економічного розвитку будь-якого суспільства попит на неї також зростає.

Саме тому ІВ часто стає об'єктом неправомірних дій, недозволеного використання, а відтак потребує надійного правового захисту, зокрема результати ІД науково-педагогічних працівників, які за певних умов можуть стати такими об'єктами.

Посилення правового захисту ОІВ необхідне, на нашу думку, ще й тому, що ІД, як засвідчує досвід країн із розвинутою економікою, здебільшого визначає і стратегію, і тактику соціально-економічного розвитку країни. Варто зазначити, що захист ІВ для багатьох країн світу є одним із пріоритетних напрямів державної політики. На думку Т. Ромат, головними причинами необхідності захисту прав на ОІВ на державному рівні є сприяння інноваційному розвитку держави, що є передумовою економічного зростання, примноження творчого потенціалу суспільства.

Початком становлення законодавства України, що регламентує правовий захист на ОІВ уважається прийняття Закону України «Про власність» (1991 р.), який містить розділ «Право інтелектуальної власності», де започатковано формування системи законодавства України у сфері ІВ і вперше визначено результати ІД як *об'єкти права власності*. Починаючи з 2002 року питання захисту прав на ОІВ для нашої країни вийшло на перший план, коли, за даними сайту Міжнародного альянсу інтелектуальної власності, Україна другий рік поспіль посідає першість у світі з піратства.

Нині основою законодавства в цій сфері є Конституція України, яка гарантує кожному громадянину свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист прав ІВ, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у результаті різних видів ІД. Конституцією України проголошено право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності і передбачена

неприпустимість використання чи поширення їх іншими особами без згоди правовласника, за виключеннями, що встановлені законом. Як бачимо, основоположними конституційними принципами формування відносин в інтелектуальній сфері є свобода такої діяльності, визнання і захист її результатів, а також надання прав на ці результати їхнім творцям. На реалізацію зазначених принципів і повинне бути спрямоване цивільне законодавство України.

Наша незалежна держава послідовно створює власні механізми захисту авторських прав, прав промислової власності, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Необхідним елементом соціально-економічного прогресу держави є наявність сучасної, визнаної на міжнародному рівні, системи захисту прав на об'єкти ІВ. Україна як держава зі значним науково-технічним та інтелектуальним потенціалом створює саме таку систему.

Нині в Україні зроблено вже досить багато для захисту прав ІВ. Наприклад, чинне законодавство в цій сфері максимально наближене до міжнародних норм і правил. На думку І. Каплун, проблема полягає саме в тому, що в нашій країні не завжди та не кожен дотримуються цього законодавства, хоча деякі позитивні зрушення вже спостерігаються [1].

Наразі правовідносини у сфері ІВ в Україні регулюються окремими положеннями Конституції України, нормами Цивільного, Кримінального, Митного кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також *спеціальними законами* у сфері ІВ та *підзаконними актами*, що затверджені постановами КМУ або наказами відповідних центральних органів державної виконавчої влади, у яких урегульовано механізми реалізації законодавчих норм [2].

Проте й нині низка положень вітчизняних нормативно-правових актів багато в чому ще не узгоджені, носять фрагментарний, розрізнений характер, залишаються комплексно не врегульованими тощо. Водночас, численні норми цих актів мають переважно декларативний характер і містять окремі суперечливі положення, що ускладнює їх практичну реалізацію. За цих умов, на думку В. Гаєць, від України вимагається:

- динамічний економічний розвиток на основі інновацій;
- глибока і комплексна модернізація економіки і суспільства в цілому, що має охопити наукову, технологічну, організаційну сфери;
- здійснення, відповідно до нової соціально-економічної доктрини, побудови суспільства знань, у якому домінуватимуть високотехнологічні галузі та інтелектуальні послуги, а формування прибутків відбуватиметься, перш за все, за рахунок освіти, науки та інновацій [3].

У 2014 р. розпочалися роботи з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС і державами-членами – з другої. Ці роботи здійснюються відповідно до плану заходів з імплементації Угоди на 2014–2017 рр., що затверджений розпорядженням КМУ від 17 вересня 2014 р. за № 847-р. Так, підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у сфері ІВ стало знаковою подією на шляху європейської інтеграції України [4]. Ратифікувавши цю Угоду, наша держава отримала дієвий інструмент для здійснення глибинних політичних, соціальних і економічних реформ, у тому числі у сфері інтелектуальної власності. Саме імплементація розділу «Інтелектуальна власність» Угоди визначатиме пріоритети діяльності Державної служби інтелектуальної власності України (ДСІВ) найближчим часом.

Найбільш вагомим компонентом взаємодії в рамках запровадження європейських стандартів, норм права ЄС і положень Угоди про асоціацію у сфері ІВ є Проект технічної допомоги ЄС TWINNING, який розпочав роботу в квітні 2014 року. За активної участі представників Іспанського відомства з патентів і торговельних марок, Відомства Данії з патентів і торговельних марок, Американської торговельної палати в рамках Проекту

проходять тренінги і навчальні програми для співробітників ДСІВ, експертів ДП УППВ, представників МВС України, митних органів України, суддів господарських, адміністративних і місцевих загальних судів, відбувається аналіз законодавчих актів України у сфері інтелектуальної власності щодо їх відповідності законодавству ЄС [5].

Плідним є двостороннє співробітництво між ДСІВ та Посольством США в Україні. У рамках зустрічей і семінарів, що організовані CLDP (Програма розвитку комерційного права Міністерства торгівлі США), надано консультативну допомогу щодо вирішення першочергових питань захисту прав ІВ, зокрема щодо «піратства» у мережі Інтернет, реформування та вдосконалення системи колективного управління авторськими і суміжними правами. За результатами співпраці розроблено законопроекти «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет» та «Про колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав» [3].

Адаптація національного законодавства у сфері ІВ до законодавства ЄС завжди була важливим напрямом сфери ІД, одним з аспектів якої є забезпечення дієвих механізмів захисту прав на ОІВ. У контексті авторського дослідження виявлено, що за результатами роботи в рамках проекту TWINNING «Удосконалення правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні» та Програми розвитку комерційного права Міністерства торгівлі США був підготований проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет» [5].

Цей законопроект передбачає внесення змін до низки законів і процесуальних кодексів із метою врахування технологічної специфіки Інтернету та встановлення додаткового механізму ефективної протидії порушенням авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет. Законопроект ураховує вимоги Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у частині відповідальності провайдерів, Директиви ЄС «Про інформаційне суспільство» та «Про електронну комерцію».

Водночас, на виконання доручення Президента України від 9 квітня 2013 р. за № 1-1/792 було розроблено проект Закону України «Про колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав». Оскільки формування концепції проекту Закону відбулося до прийняття і набуття чинності Директивою ЄС 2014/26/EU про колективне управління авторськими і суміжними правами та мультитериторіальне ліцензування прав на твори з метою онлайн використання на внутрішньому ринку (Directive 2014/26/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on collective management of copyright and related rights and multi-territorial licensing of rights in musical works for online use in the internal market), було неможливо досягти повної відповідності проекту Закону нормам цієї Директиви [5].

З'ясовано, що вдосконалення організаційно-економічного регулювання інтелектуальної сфери має, на нашу думку, забезпечити: підвищення статусу ІД через прийняття спеціальних програм, підвищення рівня оплати праці у сфері освіти і науки, збільшення державного фінансування цих сфер; розширення мережі інноваційної інфраструктури; розвиток інформаційно-інноваційного середовища; накопичення інтелектуального капіталу.

Нині промислова економіка поступається місцем інтелектуальній та інформаційній економіці, інноваційному розвитку, за якого науково-технічна інформація стає товаром і предметом договірних відносин, а творче мислення має таку саму цінність, як і професійна підготовка. За цих умов правовий менеджмент будь-якої організації, що спрямований на забезпечення конкурентоспроможності, має шукати інноваційні пропозиції, а стратегія її розвитку будується з урахуванням надійної охорони прав ІВ як одному з чинників майбутнього успіху.

Використання ІВ в діяльності організації з точки зору економіки є її комерціалізацією, тобто ІВ розглядають і як товар, і як капітал, формування якого потребує системного управлінського впливу. Інтелектуальний капітал (далі – ІК) – це знання всіх працівників організації, що забезпечують конкурентні її переваги (ідеї, розробки, проекти, технології, методи, відносини з користувачами послуг, бази даних тощо). Окрім знань та інформації, до ІК відноситься інфраструктура, що забезпечує їх використання, передачу і збереження.

ІК як вартість організації, у тому числі і закладів ППО, за винятком матеріальних активів, не може існувати поза нею і є знаннями НПП, що оцінюються та перетворені у прибуток закладу. Частина ІК, яку ідентифіковано, зафіксовано і задокументовано так, що з нею можна ознайомитися, є інтелектуальними активами. Більшу частину ІК становлять знання і досвід робітників, але вони не зафіксовані і, відповідно, організація ними не володіє (інтелектуальні активи також створені працівниками, але організація ними володіє) [6].

Водночас, ІК – це термін для позначення нематеріальних активів, що акумулює наукові й повсякденні знання працівників, ІВ і накопичений досвід, спілкування й організаційну структуру, інформаційні мережі й імідж організації, без яких вона не може існувати, підсилюючи свої конкурентні переваги. Головна його функція – істотно прискорювати приріст маси прибутку за рахунок формування і реалізації необхідних знань, речей і відносин, які, у свою чергу, забезпечують його високоефективну діяльність. Чим більше формуючих чинників містить поняття, тим більш розгалуженою і багаторівневою буде ієрархічна система управління ним як об'єктом менеджменту.

У контексті розгляду ІК можна відокремити низку споріднених в обігу понять, зокрема: 1) *людський капітал*, що втілений у працівниках компанії у вигляді їхнього досвіду, знань, навичок, творчих можливостей, а також загальної культури, прихильності до філософії організації, її внутрішніх цінностей (даний капітал є не відчужуваним від персоналу); 2) *структурний капітал* (організаційний), що включає патенти, ліцензії, організаційну структуру, бази даних, електронні мережі, тобто все те, що пов'язане з інтелектуальним потенціалом; 3) *клієнтський капітал* (споживчий), що включає систему відпрацьованих, надійних, довгострокових, довірчих і взаємовигідних відносин зі споживачами.

За оцінками Світового банку, ІК в сучасній економіці формує близько 60 % загального обсягу багатства кожної країни. У таких країнах, як Японія і Німеччина, частка ІК становить до 80 % національного багатства. У сучасному суспільстві інтелектуальний капітал усе частіше виступає основою успішної діяльності організаційних структур, визначає їх конкурентоспроможність та виступає ключовим чинником розвитку. У такому суспільстві має місце перехід до нової структури вартості (змінюється структура вартості більшості матеріальних і нематеріальних активів), актуалізується існування авторства на результати ІД, а також визнання обов'язковості авторської винагороди.

Виявлено, що ключову роль у створенні корпоративного багатства і розвитку конкурентної боротьби нині відіграє саме ІВ, що формує багаторівневу систему проблем, зокрема управлінських, які пов'язані зі здобуттям і захистом прав на ОІВ, що потребують системного врегулювання.

Нині склалася ситуація, що характеризується таким:

– із системи захисту ІВ фактично вилучена варіативна складова, наявність якої має забезпечити адаптаційні характеристики всієї системи захисту з урахуванням умов продукування освітніх продуктів і послуг, що є об'єктами прав такої власності;

– залишається не конкретизованою специфіка управління об'єктами права ІВ, зокрема життєвий цикл об'єктів права інтелектуальної власності й етапи процесу управління інтелектуальною власністю;

– має місце недосконалість інструментів оцінювання, обліку та оподаткування ІВ (мотиви та методи визначення вартості інтелектуальних активів, бухгалтерський облік прав на об'єкти інтелектуальної власності, специфіка цих операцій з ІВ тощо);

– потребують обговорення, визначення і диференціації поняття «охорона інтелектуальної власності», «захист інтелектуальної власності» і «правопорушення у сфері інтелектуальної власності» в умовах глобалізації, а також дефініції видів порушення прав інтелектуальної власності (плагіат авторських творів, контрафакція та піратство, шпигунство і конкурентна розвідка тощо), розв'язання проблем розвитку відносин ІВ у цифровому просторі тощо.

За цих умов потребує, на нашу думку, переосмислення управління правовим захистом науково-педагогічних працівників (далі – НПП) закладів ППО на ОІВ, адже традиційна професійна освіта, що передує науково-педагогічній діяльності цієї категорії працівників, ще не зорієнтована на формування готовності до такого захисту і його сприйняття. Аналіз чинного законодавства, праць вітчизняних і зарубіжних учених, що присвячені сучасним проблемам правового захисту НПП, дає змогу конкретизувати зміст поняття «правовий захист науково-педагогічних працівників» і уточнити змістову складову поняття «система правового захисту науково-педагогічних працівників», а також окремих споріднених понять.

Нами введено в обіг поняття «правовий захист науково-педагогічних працівників» як інтегровану діяльність державних органів і недержавних суб'єктів усіх форм власності щодо здійснення заходів організаційно-правового та економічного характеру, які спрямовані на ефективне надання персонально орієнтованої (адресної) сукупності життєво важливих правових послуг. Така діяльність як і будь-яка інша потребує, на нашу думку, скоординованого системного управлінського впливу (планування, організації, урегулювання тощо).

Аналіз сучасних праць і певного управлінського досвіду в системі ППО є підґрунтям для визначення нами першочергових питань, які потребують теоретичного і практичного вирішення в контексті предмета авторського дослідження, зокрема:

– вивчення чинників, що створюють нестабільні умови продукування якісних ПП (продуктів, послуг), а також здійснення ефективної ІД науково-педагогічними працівниками закладів ППО;

– формування у НПП високого рівня правової культури як вагомого підґрунтя прийняття адекватних рішень у сфері ІВ, а також у ситуації відсутності керованості (невизначеності) захистом прав на ОІВ;

– необхідність розроблення інструментарію для оцінювання рівня конкурентоспроможності закладів ППО з урахуванням результатів (продуктів, послуг) ІД працівників;

– підсилення внутрішньої мотивації процесів самоорганізації і саморегулювання у процесі захисту прав НПП закладів ППО на ОІВ;

– визначення особливостей управління захистом прав НПП на ОІВ і критеріїв оцінювання рівня такого захисту тощо.

З'ясовано, що незважаючи на широке коло напрацювань учених, які розвивають різні аспекти управління соціально-педагогічними системами, дотепер ще не існує цілісного, об'єктивного дослідження теорії та практики управління захистом НПП закладів ППО на ОІВ із метою їх сталого професійного розвитку. Утім виявлено, що управління у сфері захисту прав НПП закладів ППО на ОІВ має багаторівневий характер, є полісуб'єктним, відрізняється своїми компонентами, включає в себе як державних, так і недержавних учасників. Так, залежно від місця та ролі органи врегулювання відносин у сфері ІВ поділяються на:

1) загальнополітичні (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України), які формують політику і вирішують стратегічні питання з управління в зазначеній сфері;

2) органи, на які покладений безпосередній обов'язок щодо реалізації політики держави щодо захисту прав інтелектуальної власності

3) інші органи державного управління, що здійснюють управління окремими соціально-захисними напрямками державної політики;

4) суб'єкти недержавного управління [6].

З метою забезпечення прав НПП на ОІВ держава сприяє розвитку науки, установленню технічних наукових зв'язків України зі світовим співтовариством. Основні напрями, форми і методи державної підтримки в цій сфері науки і науково-технічної діяльності визначені в Законі «Про наукову і науково-технічну діяльність», регламентовані міжнародними угодами, конвенціями і договорами, що ратифіковані Верховною Радою України. У галузі ІВ Україна нині підтвердила угоду дотримання положень десяти міжнародних законодавчих і нормативно-правових актів.

На розв'язанні проблем теоретичного і практичного характеру у сфері ІВ, а також наданні правових послуг на *державному рівні* спеціалізуються різні установи, зокрема: Державна служба інтелектуальної власності, Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Академії правових наук України, Центр інтелектуальної власності та передачі технологій Національної академії наук України, Міжнародний центр правових проблем інтелектуальної власності при Інституті держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України та інші установи.

Державна служба інтелектуальної власності (ДСІВ) є урядовим органом державного управління, що уповноважений реєструвати і забезпечувати підтримання на території України прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки тощо, а також здійснювати реєстрацію об'єктів авторського права (далі – ОАП), зокрема на авторські твори (результати ІД, якими для НПП закладів ППО є, зокрема: результати наукових досліджень, монографії, моделі, технології, методики тощо).

Пріоритетними напрямками роботи ДСІВ України на 2015-2017 роки визначено, зокрема: підвищення рівня захисту об'єктів авторського права та суміжних прав в умовах розвитку інформаційного суспільства; розвиток міжнародного, регіонального і двостороннього співробітництва у сфері ІВ, гармонійне інтегрування України в міжнародний і європейський інтелектуальний простір; удосконалення механізмів набуття прав і мінімізацію ризиків, що пов'язані з використанням об'єктів права ІВ; підвищення якості експертизи об'єктів права ІВ ведення державних реєстрів і видачі охоронних документів; підвищення рівня захисту прав ІВ з урахуванням норм міжнародного законодавства тощо [4].

ДСІВ України проводить єдину державну політику у сфері правового захисту ОІВ, здійснює роботи з удосконалення нормативно-правової бази, підтримує міжнародне співробітництво у сфері ІВ, забезпечує умови щодо введення цих об'єктів до господарського обігу, координує підвищення кваліфікації фахівців з ІВ, узаємодіє з громадськими організаціями, які опікуються ІВ. У фокусі її уваги залишаються питання ефективної взаємодії з заявниками і правовласниками, модернізація нормативно-правової бази і приведення її у відповідність до європейських стандартів, прийняття відповідних законів у галузі авторського права і суміжних прав для покращення іміджу та позиції України.

Зважаючи на нові умови і виклики часу, державна політика у сфері захисту прав на ОІВ має виходити, на нашу думку, на якісно новий рівень і формуватися на принципах законності, прозорості й відкритості. Активне і широке залучення громадськості, створення постійно діючої платформи для публічного обговорення

нагальних питань цієї сфери є одним із основних пріоритетів її стабільного і динамічного розвитку.

Громадськими організаціями України у сфері ІВ є:

- Всеукраїнська асоціація інтелектуальної власності (ВАІВ), яка має міжвідомчий характер та об'єднує Національні, галузеві академії наук України, громадські організації, творчі спілки, фонди, органи державної влади України, суб'єкти господарської діяльності, міжнародні організації тощо;
- Навчально-науково-виробничий комплекс «Академія інтелектуального бізнесу»;
- Науково-виробниче об'єднання «Всеукраїнська асоціація інформаційних служб «ВАІС»;
- Всеукраїнська асоціація патентних повірених України;
- Інтернет-асоціація України та ін.

Нині Державна система правового захисту та охорони ІВ в Україні представлена в мережі Інтернет такими ресурсами: www.sips.gov.ua; www.uipv.org; www.iii.ua; www.uacr.org; www.fabrikaidei.kiev.ua. Так, у контексті розвитку пріоритетів розвитку сфери ІВ 11 грудня 2014 року на офіційному веб-порталі ДСІВ (www.sips.gov.ua) оприлюднено варіант проекту Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні (далі – Проект) з метою залучення зацікавленої громадськості до обговорення і спільного доопрацювання цього проекту.

Стратегічна метою розроблення Проекту є забезпечення найсприятливіших умов розвитку і консолідації правової, інституційної та соціальної бази для створення, охорони, захисту, управління і найбільш повного використання інтелектуального потенціалу нації як стратегічного ресурсу в системі формування національного багатства України, прискорення інноваційного розвитку та інтеграції України в міжнародний економічний простір.

Проте, незважаючи на значні зусилля держави, механізм реалізації політики щодо правового захисту НПП закладів ППО на ОІВ нині потребує вдосконалення. Система ІВ має низку системних недоліків, зокрема: громіздкість і значна витратність щодо отримання прав на ОАП; низький рівень захищеності прав власності як резидентам, так і нерезидентам; слабка динаміка інноваційного розвитку сфери ІД тощо. Нині на національному рівні фактично відсутній ринок ІП. Водночас за легкістю реєстрації авторських прав українська система ІВ є жорсткою, а за ступенем захисту вже існуючих прав – слабкою.

У контексті предмету нашого дослідження, фактично втратила комплексність і цілісність така важлива складова соціального захисту НПП закладів ППО, як захист прав на ОІВ: відбулося її розпорошення між різними органами виконавчої влади, не сформовано єдиного центрального органу, який би поєднав об'єкти захисту під єдиним управлінським впливом. Водночас має місце потреба забезпечення дієвості координаційних відносин у межах системного управління захистом НПП на ОІВ, взаємодії з іншими державними органами та інститутами громадянського суспільства, спрямовування і координації здійснення іншими центральними органами виконавчої влади заходів із питань, що належать до їх компетенції в цій сфері. Така ситуація, на нашу думку, абсолютно неприпустима для держави, для якої життєвою необхідністю є втілення інноваційної моделі соціально-економічного зростання.

З'ясовано, що вдосконалення організаційно-правового врегулювання інтелектуальної сфери має передбачити такі напрями: підвищення статусу інтелектуальної діяльності через прийняття спеціальних програм, збільшення державного фінансування цих сфер; розширення мережі інноваційної інфраструктури; розвиток інформаційно-інноваційного середовища діяльності НПП закладів ППО.

Урегулювання відносин у сфері ІД вимагає, на нашу думку, чіткої координації та керованості використання законодавчого і нормативно-правового забезпечення об'єктів права ІВ. Ефективність системної кооперації різних суб'єктів такого захисту теоретично доведена вже давно. Проте визначення ефективного механізму управління, зокрема правового регулювання, потребує ретельного дослідження і конкретизації інструментів його здійснення, оскільки у процесі ІД виникають проблеми, що гальмують ефективний інноваційний розвиток закладів ППО. Саме тому врегулювання правових відносин у середовищі ІД НПП закладів ППО вимагає чіткої координації та законодавчого забезпечення, а його механізм потребує ретельного вивчення. Актуальність цього аспекту авторського дослідження зумовлена тим, що ОІВ є основою інноваційного розвитку, що визначає економічну могутність країни, конкурентоспроможність її товарів і послуг на міжнародному ринку.

Нині більшість закладів ППО активно співпрацюють із науковими установами Національної й галузевих академій наук, постійно розширюють формат такої співпраці (науково-методичні комплекси, науково-навчальні та консалтингові центри; технопарки, кластери, спільна робота на рівні факультетів, кафедр і дослідницьких лабораторій тощо), що сприяє нарощуванню їх інтелектуального потенціалу.

Значний вклад у формування інтелектуального потенціалу системи ППО вносить Науково-методичний комплекс «Консорціум закладів післядипломної освіти», засновником якого є Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» (далі – Консорціум), що здійснює підтримку діяльності закладів ППО в організаційному, нормативно-правовому, науково-методичному, науково-навчальному та інформаційно-технологічному напрямках.

Розширення професійного і соціокультурного середовища діяльності НПП закладів ППО, потреба використання їх інтелектуального капіталу, орієнтація на здобуття і підвищення рівня професійних знань, умінь і навичок, а також вимог до самоосвіти в усіх складових професійної діяльності зумовлюють активізацію процесів, що спрямовані на підвищення рівня правової культури, зокрема в напрямі здійснення захисту прав на ОІВ як результати їх інтелектуально-творчої діяльності. Проте результати дослідження свідчать, що зміст законодавчих і нормативно-правових актів, що визначають правові засади управління у сфері правового захисту НПП на ОІВ, не в повній мірі задовольняє їхні потреби (знання змісту цих актів, установлення комунікаційних зв'язків із правозахисниками, оперативність і достовірність надання правових послуг, швидкий доступ до консультативних послуг тощо).

Чинник захисту прав ІВ набуває особливого значення в силу швидкого розвитку сучасних ІТ-технологій, що зумовлюють появу нових способів незаконного використання прав на ОІВ, зокрема технологій управління правовим захистом НПП закладів ППО в контексті їх надійності (ефективності). З'ясовано, що ефективність правового захисту на ОІВ залежить від: досконалості нормативно-правової бази; сформованості інфраструктури правового захисту ІВ; ефективності професійної підготовки і сформованості правової культури; інформаційного забезпечення ІД, а також системних дій, що спрямовані на дієвий захист прав на ОІВ.

Нині кардинально змінюються види та обсяги ІІ, які з часом отримують статус ОІВ і потребують системного правового захисту як об'єкти цивільно-кримінального чи адміністративно-правового регулювання. Установлено, що найбільш поширеними є загальний (цивільно-правовий) та адміністративно-правовий способи захисту прав на ОІВ. Цивільно-правовий спосіб захисту прав ІВ у форматі судового розгляду пов'язаний із великими витратами часу. Саме тому більшість суб'єктів такого захисту прагнуть уникнути ризику судових рішень. Однак, усі національні системи захисту ІВ мають бути підкріплені, на нашу думку, *правоохоронною інфраструктурою* для

забезпечення розгляду як цивільно-правових, так і кримінально-правових порушень і відповідним кадровим забезпеченням (укомплектовані фахівцями з відповідною підготовкою і досвідом).

Порушеннями відповідно до чинного законодавства, що визнаються карним злочином, є такі: присвоєння авторства на чужі об'єкти права власності (далі – ОПВ); розголошення без згоди автора змісту винаходу, корисної моделі чи зразка до офіційної публікації про них; незаконний збір відомостей, що становлять комерційну таємницю (промислове шпигунство) тощо. За порушення вимог чинного законодавства у сфері ІВ Кримінальним кодексом України передбачено кримінальну відповідальність за злочини в цій сфері.

Адміністративно-правовий спосіб захисту ОПВ полягає в розгляді та подоланні суперечки органом державного управління. Засобом такого захисту є скарга, яку в установленому адміністративним законодавством порядку подають у відповідний орган державного управління. Типовими видами адміністративних стягнень можуть бути: попередження, штраф, виправні роботи, адміністративний арешт. Проте наявність цих способів захисту прав НПП на ОІВ як результат наукової та НПД ще не гарантує надійності такого захисту і високого рівня його керованості, що внеможлиблює продукування ІІ як чинника суспільного розвитку.

Права на ІІ як результат ІД не мають екстериторіальності (права, які визнаються в межах однієї держави, для інших держав не існують, якщо відсутні спеціальні міжнародні угоди). Зауважимо, що до ІІ у межах ІД науково-педагогічних працівників закладів ІІО нами віднесено як освітні продукти і послуги, що є результатом наукової та науково-педагогічної діяльності, так і рівень їхніх знань, умінь і навичок, які дають змогу продукувати якісний результат.

Нині технологічний прогрес перетворюється у третій, поряд із працею та капіталом, чинник економічного зростання (Р. Солоу, Я. Тинберген, Дж. Хікс). Завдяки появі нових моделей економічного зростання з ендегенним (генерованим із середини системи) технологічним прогресом, у 90-х роках ХХ ст. питання захисту прав на ОІВ викликало ще більшу зацікавленість. Характерною особливістю нових моделей є те, що, розвиваючи ранні ідеї К. Ерроу та Х. Узаві про економічну роль навчання у процесі здійснення професійної діяльності, їх автори запроваджують у виробничу функцію в тій чи тій формі додаткову змінну – інтелектуальний капітал, тобто обсяг наукових знань і практичного досвіду, що накопичений у процесі ІД.

Водночас нині важливого значення набув інтернаціональний характер нових наукових знань, а відповідно, й їх міжнародний обмін. Ці знання виступають ІІ, мають нематеріальну (змістову) цінність, яка у процесі використання не витрачається. Суттєвою відмінністю цих знань є те, що вони також є продуктом прагнення людства до пізнання нового як і прагнення до власного збереження та творчої ІД у сфері духовності, моралі, культури, мистецтва, де на перший план виводяться духовні потреби, знання, творчість.

Виявлено, що актуальною проблемою сучасного періоду суспільного розвитку залишається оптимальне поєднання на законодавчому, адміністративному і змістовому рівнях двох сфер діяльності – освіти і науки. Таке поєднання має привести до ефективнішого функціонування цих сфер, взаємодоповнення і концентрації інтелектуальних і фінансових ресурсів, підвищення конкурентоспроможності, престижності освіти й науки, а також забезпечити якісні результати наукових досліджень галузевих економік, фінансів, економіки праці, економічної історії, економічної статистики та кібернетики, юридичних наук. Ці дисципліни забезпечують науку про основи правового захисту ІВ, методами досліджень і показниками, що

характеризують параметри ІД як педагогічного процесу і сприяють формуванню високого рівня правової культури як передумови ефективного управління захистом НПП на ОІВ (як педагогічний і економічно-правовий процеси).

Проте рівень правових знань НПП щодо змістових і процесуальних основ правового захисту ОІВ, а також системного підходу до підвищення рівня правової культури в контексті модернізаційних змін в означених процесах залишається не високим. За таких умов перед НПП закладів ППО, а також керівниками цих закладів постає проблема здійснення системного управління захистом їхніх прав на результати ІД з урахуванням рівня правової культури, наявності інтелектуально-творчого потенціалу, уміння працювати у складних умовах спільної ІД, толерантності під час розв'язання творчо-конфліктних ситуацій, а також зовнішніх впливів на означені процеси (соціально-економічні збудження в суспільстві, розширення концептуального поля розвитку педагогіки вищої школи, нові підходи до здійснення професійної діяльності, підвищення якості освітніх послуг тощо). Водночас, закріплення в законодавстві загальних засад наукової творчості викликає потребу в уточненні й конкретизації основних її положень, а також визначенні правового статусу НПП як суб'єктів інтелектуально-творчої діяльності (далі – ІТД). Високий рівень такої діяльності можна розглядати як один із чинників, що сприятиме забезпеченню найефективнішого результату управління правовим захистом НПП на ОІВ.

Уважаємо за доцільне висловити власну думку щодо змістового формування поняття «інтелектуально-творча діяльність науково-педагогічних працівників» як такого, що виступає: *характеристикою* науково-педагогічної діяльності; *феноменом*, що зумовлює позитивну стійкість цієї діяльності в полімотивованому просторі; *складним особистісним утворенням*, що об'єднує різні компоненти діяльності (психофізіологічний, фізичний, психологічний, мотиваційний, соціальний, комунікативний, операційний, технологічний).

Принципами ІТД, на нашу думку, мають бути зокрема такі: поєднання особистих інтересів і суспільних потреб; дотримання відповідності й адекватності; орієнтація на професійні перспективи й особистісні резерви, що відповідають специфіці професійної діяльності; включення в активну діяльність (поєднання пізнавальної, соціальної й творчої активності).

У контексті з'ясування полімотивованості ІТД нами зроблено акцент на поняття «самовизначення», зокрема підходи до трактування його змісту. Саме самовизначення НПП, а також сформованість потреби в надійному правовому захисті на ОІВ забезпечить керованість цим процесом і спрямування на найефективніший результат.

У психологічному словнику [7] зазначено, що самовизначення – це діяльне відношення особистості і результат вибору особистістю своєї позиції, цілей і засобів самоздійснення в конкретних обставинах. У енциклопедії освіти це поняття розглядається як вибір життєвого шляху і наголошується на його зв'язку з самовихованням. Проте більшість дослідників цього феномену провідну роль відводять саме професійному самовизначенню – складному процесу, особливості реалізації якого залежать від віку, статі й рівня інформованості його суб'єктів, і визначають, насамперед, рівень соціальних претензій НПП (які залежать від соціального статусу, матеріального забезпечення сім'ї, престижності обраної професії) [8].

Визнаючи різноплановість підходів до трактування цього поняття, П. Щедровицький [9] наголошує, що сенс самовизначення полягає у здатності людини будувати саму себе, зокрема власну траєкторію професійного зростання. Поняття «самовизначення» використовують у соціальному, життєвому, професійному,

особистісному і моральному значеннях, виокремлюють при цьому «зовнішні умови» і «рушійні сили». Так, С. Рубінштейн [10] наголошує, що професійна поведінка людини залежить від соціальної ситуації, соціальну детермінацію вважає провідною зовнішньою умовою життєвого самовизначення особистості, а рушійною силою цього процесу – формування самостійності, упевненості в думках, ідеях, поведінці тощо. Проте інша група дослідників трактує це поняття як: *погляд* людини на світ професій, на конкретну професію, якою вона цікавиться, на її можливості в сучасному суспільстві; *наміри* людини щодо можливостей самореалізації у визначеній професійній діяльності в конкретних соціальних умовах; *процес* формування ставлення особистості до професійно-виробничого середовища або спосіб реалізації сформованого ставлення тощо [11].

Як бачимо, поняття «самовизначення» пов'язане з поняттями «самодетермінація», «самоактуалізація» та «самореалізація», що посідають чільне місце в теорії і методиці управління освітою. Водночас *самодетермінацію* науковці здебільшого пов'язують із здатністю людини відчувати і реалізовувати у своїй професійній поведінці свободу вибору, що ґрунтується на соціально-правовому захисті, незважаючи на об'єктивні чинники середовища або внутрішні особистісні процеси. На їхню думку, *самоактуалізацію* доречно розглядати як прагнення людини до реалізації своїх здібностей і талантів, інтелектуально-творчих потенцій, основу розвитку і вдосконалення особистості [9; 12].

В енциклопедії освіти [13] наголошено, що самоактуалізація особистості зумовлює адекватне сприйняття реальності, незалежність від соціуму, що виявляється у свободі дій і вчинків. Це дає змогу розглядати її як певну автономію науково-педагогічних працівників, що зокрема зумовлює автономію їхньої професійної діяльності, а також як одну з передумов ефективного управління захистом прав інтелектуальної власності в частині формування готовності до сприйняття адекватних управлінських впливів.

Самовизначення НПП закладів ППО в межах ІТД – це: 1) усвідомлення себе в межах певної професійної ситуації, що потребує правового захисту на ОІВ й осмислення власної ролі в досягненні найефективнішого результату такого захисту; 2) намір здійснити захист авторського права (продуманий, аргументований, усвідомлений), що оснований на сформованій професійній здатності за умов гарантії соціального і правового захисту; 3) особливий стан мобілізації індивідуальних психофізіологічних систем здійснення ІТД, яка ґрунтується на особливостях здобутого досвіду, зокрема в галузі захисту прав на ОІВ.

Узагальнення педагогічного досвіду переконує, що самовизначення щодо правового захисту на ОІВ – це не разовий акт, а довготривалий процес самопізнання, формування професійних інтересів, визначення основних і резервних напрямів професійного розвитку, з'ясування професійної перспективи з урахуванням сталого механізму соціального захисту, яким у контексті нашого дослідження ми вважаємо захист прав НПП на ОІВ.

Існуючий стан наукового розроблення проблеми захисту прав інтелектуальної власності науково-педагогічних працівників, а також невизначеність ключових питань правового статусу НПП як суб'єктів авторського права внаслідок неможливості управління цим процесом у напрямі підвищення його ефективності. За такої оцінки сучасного стану дослідженості захисту прав НПП на ОІВ як проблеми теорії і методики управління освітою в умовах розвиненого інформаційного середовища нами було узагальнено найважливіші завдання та етапи щодо розв'язання означеної проблеми в контексті ІТД науково-педагогічних працівників закладів ППО (рис. 1):

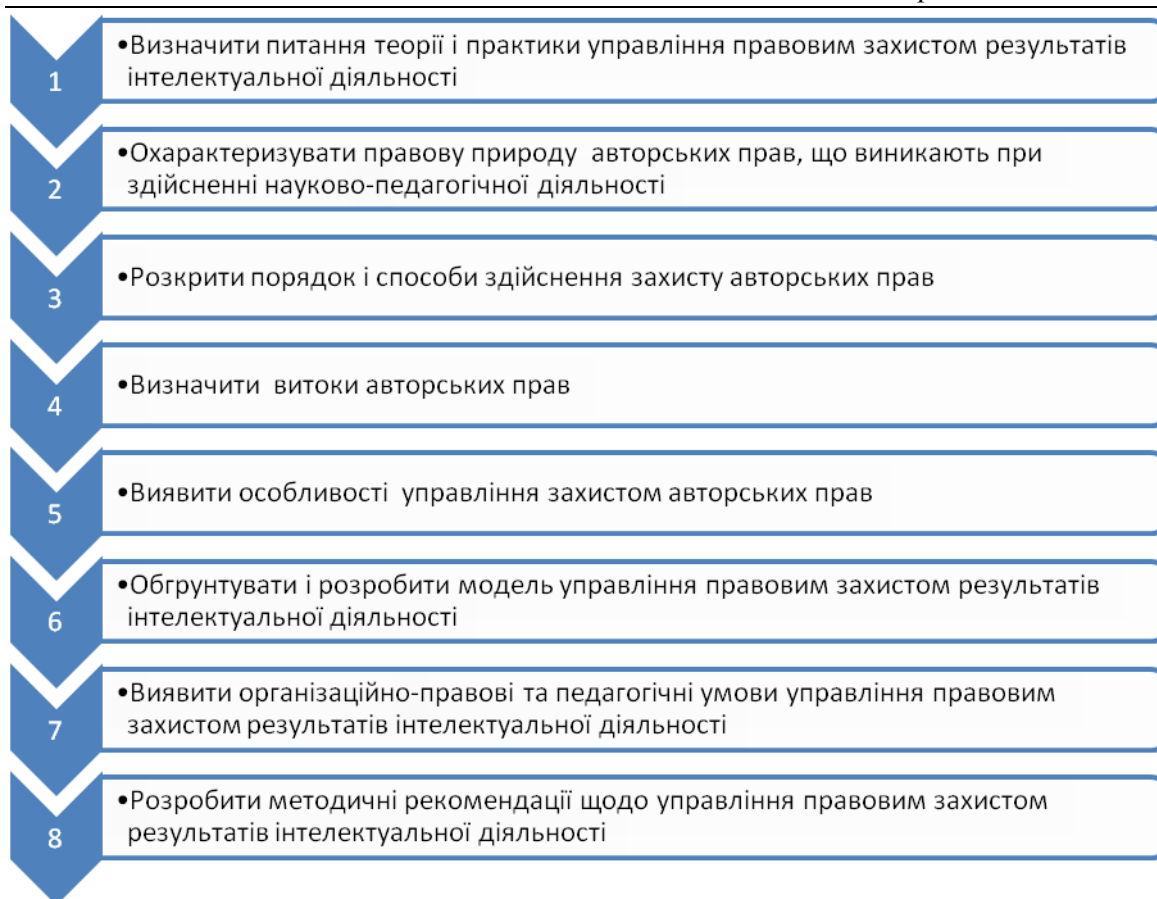

Рис. 1. Розв’язання проблеми управління захистом НПП закладів ППО на ОІВ: завдання, напрями, етапи)

Управління правовим захистом НПП закладів ППО на ОІВ як реалізацію цілеспрямованого процесу у сфері вищівського менеджменту (далі – ВМ) детермінувало виявлення особливостей професійної діяльності цієї категорії працівників і створення умов, які надають їм соціально-правову впевненість, а також зумовлюють активність в ІТД. Йдеться про з’ясування особливостей реалізацію таких управлінських функцій (планування, організація, регуляція, координація тощо) у межах системного захисту прав НПП на ОІВ (розроблення і впровадження системи).

Акцентування уваги на проблемах управління правовим захистом НПП закладів ППО на ОІВ, які стосуються як формування, так і функціонування централізованого управління в цій сфері, дало змогу обґрунтувати важливість включення цих працівників як головних отримувачів адресної правової допомоги. Проблемним питанням залишається, на нашу думку, відсутність єдиного центра захисту НПП як координаційної структурної складової в системі управління цим захистом.

Проте й нині у сфері НПП є проблемні питання і протиріччя, що перешкоджають ефективному захисту НПП закладів ППО на ОІВ та узагальнені нами у процесі виявлення стану дослідженості проблеми захисту прав НПП на ОІВ в умовах розвиненого інформаційного середовища, а саме: 1) відсутність єдиного центра захисту прав НПП на ОІВ як координаційної структурної складової в системі управління цим захистом на державному рівні, а також дієвого механізму його здійснення; 2) декларативний характер правових гарантій НПП, а також недосконале планування наукової творчості в закладах ППО; 3) не розробленість чітких критеріїв оцінювання результатів ІТД; 4) недостатня врегульованість матеріального і морального стимулювання наукової та НПП; 5) відсутність дійових механізму захисту авторських прав НПП.

З'ясовано, що багато аспектів дослідження правового статусу НПП як суб'єктів управління захистом їхніх прав на ОІВ і дотепер не отримало однозначного підходу на законодавчому і доктринному рівнях. Нині залишаються дискусійними питання, що стосуються: правової природи авторських особистих немайнових і майнових прав НПП, а також засад їх виникнення; процесу самостійного здійснення такого захисту самими суб'єктами шляхом укладення відповідного авторського договору тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, результати аналізу стану дослідженості захисту прав НПП на ОІВ як проблеми теорії і методики управління освітою в умовах розвинутого інформаційного середовища свідчать, що питанням захисту прав НПП і раніше приділялася увага, проте управлінський аспект й нині залишається дослідженим не в повному обсязі.

Обґрунтовано і доведено, що правовий захист громадян України в будь-якій галузі їхньої продуктивної діяльності є одним із важливих напрямів діяльності держави, яка несе обов'язки щодо створення умов для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та трудової діяльності, реалізує програми навчання, підготовку кадрів відповідно до суспільних потреб. Проте, незважаючи на вживані заходи, управління правовим захистом НПП на ОІВ, ще не повною мірою відповідає інтересам демократично-правового розвитку громадянського суспільства, а також не здійснюється на засадах людиноцентризму. Це зумовлює необхідність подальшого вдосконалення управлінських процесів у сфері захисту прав НПП закладів ППО на ОІВ з урахуванням вимог сучасного етапу суспільно-економічного розвитку та засад розвитку теорії та методики управління освітою.

Список використаної літератури

1. Каплун І. П. Інтелектуальна власність : навч. пос. [Електронний ресурс] / І. П. Каплун. – Суми : Вид-во СумДУ, 2010. – Режим доступу: <http://www.elkniga.info>.
2. Андрущенко В. П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 5–9.
3. Авторське право і суміжні права / за ред. О. Святоцького і В. Дроб'язка. – К., 2000. – С. 29–33.
4. Розвиток і захист інтелектуальної власності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sips.gov.ua/IP_UKRAINE_LR.pdf
5. Державна служба інтелектуальної власності України. Річний звіт, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sips.gov.ua/zvit2014.pdf>
6. Андрущук Г. А. Товарні знаки і захист від недобросовісної конкуренції / Г. А. Андрущук // Конкуренція. – 2004. – № 3 (12). – 48 с.
7. Краткий психологический словарь / [сост. Л. А. Карпенко; под. общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского]. – М. : Политиздат, 1985. – 431 с.
8. Ситянін В. В. Теоретико-методологічні основи дослідження суті правової компетентності науково-педагогічних працівників вищої школи / В. В. Ситянін // Вісник післядипломної освіти. – К. : Університет Менеджменту освіти АПН України, 2009. – Вип. 12. – С. 281–289.
9. Щедровицкий Г. П. Мышление. Понимание. Рефлексия / Г. П. Щедровицкий. – М., 2005. – 800 с.
10. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1973. – 424 с.
11. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способности человека : учебное пособие / В. Д. Шадриков. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Издательская корпорация «Логос», 1996. – 320 с.
12. Bobowska G. (2002). Organ prowadzący oraz dyrektor szkoły (placówki) a oświatowe organizacje związkowe. – Katowice : Związek Nauczycielstwa Polskiego ; Ośrodek Usług Pedagogicznych i Socjalnych, 68 s.
13. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

References

1. Kaplun, I. P. (2010). Intellectual property : scholastic allowance. Retrieved from: <http://www.elkniga.info>. (in Ukr.)
2. Andruschenko, V. P. (2004). Modernization of the pedagogical forming the Ukraine in context Bolonski process. The higher education Ukraine (Vizha osvita Ukraini), 1, 5-9 (in Ukr.)
3. The copyright and adjacent rights. (2000). Under ред. O. Svyatockiy & V. Drobyazko. Kyiv, 29-33 (in Ukr.)

4. Development and protection to intellectual property in Ukraine. Retrieved from: http://sips.gov.ua/IP_UKRAINE_LR.pdf (in Ukr.)
5. The state service to intellectual property of the Ukraine. (2014). Annual report. Retrieved from: <http://sips.gov.ua/zvit2014.pdf> (in Ukr.)
6. Androschuk, A. (2004). Trade marks and protection from careless competition. *Competition (Konkurenciya)*, 3, 12-48 (in Ukr.)
7. The short psychological dictionary. (1985). [сост. L.A. Karpenko; pod. obsch. ред. A.V. Petrovskogo, M.Y. Aroshevskogo]. Moscow : Politizdat, 431 (in Russ.)
8. Sityanin, V. V. (2009). Theorist-methodological bases of the study to essence legal компетентности scientifically-pedagogical workman of the high school. *Herald after diploma educational (Visnik pisyadipmnoy osviti)*. Kyiv: University of Management educational APS Ukraine's, 12, 281-289 (in Ukr.)
9. Schedrovickiy, P. (2005). *Thinking. Understanding. Refleksiya*. Moscow, 800 (in Russ.)
10. Rubinshteyn, S. L. (1973). *Problems general psychologists*. Moscow : Pedagogic, 424 (in Russ.)
11. Shadrikov, V. D. (1996). *Psychology to activity and abilities of the person : scholastic allowance*. Moscow : Publishing corporation «Logos», 320 (in Russ.)
12. Bobowska, G. (2002). *Organ prowadzący oraz dyrektor szkoły (placówki) a oświatowe organizacje związkowe*. Katowice : Związek Nauczycielstwa Polskiego ; Ośrodek Usług Pedagogicznych i Socjalnych, 68 (in Polsc.)
13. *The Encyclopedia of the formation*. (2008). / Akad. ped. sciences of the Ukraine; [gol. ред. V. Kremen']. Kyiv: YUrinkom inter, 1040 (in Ukr.)

*Одержано редакцією 31.08.2015
Прийнято до публікації 04.09.2015*

Abstract. Isaenko A. V. State of investigation of protection of rights of scientifically pedagogical workers on objects of intellectual property as administrative problem of pedagogical science and practice in the conditions of the developed informational environment.

Introduction. Social transformations which take place in Ukraine pull out new tasks before the system of education and need introduction in the pedagogical process of higher educational establishments of new educational technologies, creative use of results of scientifically pedagogical researches, subsequent professional perfection of professional activity of scientifically pedagogical workers. At legislative level priority directions and basic ways of reformation of higher education in accordance with the necessities of society and state are represented. The primary purpose of activity of higher educational establishments is conditioning for the development of personality, providing of necessities of society and state in qualified competitive specialists.

Strategic direction of educational industry reformation is formation of modern skilled potential, teacher of new generation, which is apt at realization of educational policy of the state. The efficiency of innovations depends directly on the system of its introductions and management.

Purpose. To analyse the condition of protection of rights of scientifically pedagogical workers on objects of intellectual property as administrative problem of pedagogical science and practice in the conditions of the developed informational environment.

Methods. The methods of theoretical analysis and syntheses are used.

Results. The main factor of the development in XXI century becomes the accumulation of material welfares, knowledge, experience, abilities, intellectual potential, which is all together forms a human capital.

Nowadays in Ukraine the role and importance of the intellectual property intensively increases. The society comes to understanding that such property is the most valuable for mankind. Protection of intellectual property for many countries of the world is one of priority directions of public policy. Main reasons of necessity of protection of rights on the objects of intellectual property at state level is an assistance innovative development of the state, which is pre-condition of the economy growing, increase of creative potential of society.

Our independent state creates the own mechanisms of defence of copyrights, industrial ownership, moral and financial interests which arise up in connection with the different types of intellectual activity rights consistently. The necessary element of socio-economic progress of the state is a presence of modern, acknowledged at an international level, systems of protection of rights on the objects of intellectual property.

The legal management of any organization, which is directed on providing of competitiveness, must search innovative suggestions, and strategy of its development is built taking into account the reliable guard of intellectual ownership rights as to one of factors of future success. The use of intellectual property in activity of organization from point of economy is its commercialization, that intellectual property examines as a commodity, and as a capital the formation of which needs system administrative influence.

An intellectual capital is knowledge of all workers of organization, which provide its competitive edges (ideas, developments, projects, technologies, methods, relations, with the users of services, database). Except knowledge and information to intellectual capital relates an infrastructure, which provides their use, transmission and maintainance.

Originality. Nowadays an industrial economy give place to intellectual and informative economy, innovative development for which scientific and technical information becomes a commodity and article of contractual relations, and creative thought has the same value, as well as professional training.

Conclusion. It is substantiated and well-proven that legal defense of Ukrainian citizens in any industry of their productive activity is one of the important directions of state activity, which carries duties to create conditions for complete realization by the citizens of their right to work, guarantees equal possibilities in the choice of profession and labor activity, will realize the programs of education, training of personnel in accordance with public necessities.

Key words: *protection of rights, scientifically-pedagogical workers, postgraduate pedagogical education, objects of intellectual property, intellectual capital, copyright, management, developed informational environment.*

УДК 371.11

Канівець З. М., методист відділу ліцензування та атестації навчальних закладів, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М.В.Остроградського, кандидат педагогічних наук

СУЧАСНІ УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Розглянуто основні сучасні управлінські технології оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу: експертне оцінювання, атестацію, інспектування, діагностування, моніторинг, діагностичний моніторинг, аудит. Проаналізовано причини, що провокують проблему об'єктивності оцінювання діяльності школи, зокрема: відсутність узгодженої структури оцінювання освітніх послуг на основі управлінських технологій, недосконалість інструментарію оцінювання, непрофесійність експертів.

Запропоновано власну структуру оцінювання освітніх послуг на основі управлінських технологій із детальною характеристикою форм оцінювання як на зовнішньому (органи управління освітою та громади), так і на внутрішньому (загальноосвітній навчальний заклад) рівнях.

Ключові слова: *оцінювання, управлінські технології оцінювання, загальноосвітній навчальний заклад, експертне оцінювання, експертиза, атестація, інспектування, діагностування, моніторинг, діагностичний моніторинг, аудит.*

Постановка проблеми. Оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу було й залишається водночас як однією з найскладніших процедур, так і перспективним шляхом удосконалення діяльності закладу. Тож здавалося б, забезпечивши якісне експертне оцінювання, можна з легкістю прогнозувати шляхи розвитку школи. Однак, першорядність проблеми полягає не у здійсненні оцінювання як певної процедури, а в досягненні саме його об'єктивності. Серед причин, що зумовлюють означену проблему, варто вказати такі: відсутність узгодженої структури